

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Στο σχέδιο νόμου «Προσαρμογή των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου προς τις διατάξεις του καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου που κυρώθηκε με τον ν. 3003/2002 (ΦΕΚ Α΄ 75)»

Με το άρθρο πρώτο του ν. 3003/2002 (ΦΕΚ Α΄ 75), κυρώθηκε και έχει την ισχύ, που ορίζει το άρθρο 28 παράγραφος 1 Συντ., το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, που υιοθετήθηκε, από τη διπλωματική διάσκεψη του ΟΗΕ στη Ρώμη στις 17 Ιουλίου 1998. Η διπλωματική αυτή διάσκεψη απετέλεσε, κατά πολλούς, τη μεγαλύτερη διεθνή νομική διάσκεψη μετά το 1945 [βλ. *Ε. Μιχαλοπούλου*, Υπερ 1998 σελ. 1337] και μετά από πολύχρονες προετοιμασίες, υπαναχωρήσεις, συμβιβασμούς και σκληρές διαπραγματεύσεις, 120 κράτη συμμετείχαν στη διαδικασία ψήφισης του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου [βλ. *Δ. Κιούπη*, ΠοινΧρ Ν΄ 870, *Ε. Μιχαλοπούλου*, οπ. π. σελ 1359].

Στην ωρίμανση των συνθηκών ίδρυσης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, θεωρείται ότι συνέβαλλαν αποφασιστικά δύο παράγοντες που εμφανίστηκαν στη διεθνή σκηνή: το τέλος της περιόδου του ψυχρού πολέμου και η σημειωθείσα εντυπωσιακή πρόοδος στον τομέα του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου [έτσι, *Ε. Μιχαλοπούλου*, οπ.π. σελ. 1337]. Έγινε έτσι ένα πρώτο, αλλά καθοριστικό, βήμα για τη θέσπιση ενός μόνιμου διεθνούς ποινικού δικαστηρίου, με την κατάργηση των ad hoc συσταθέντων (και λίαν προβληματικών) διεθνών ποινικών δικαστηρίων, για την εκδίκαση των εγκλημάτων που φέρονταν ότι τελέστηκαν στην πρώην Γιουγκοσλαβία και στην Ρουάντα.

Με το προκείμενο Σχέδιο Νόμου προσαρμόζονται οι διατάξεις του εσωτερικού δικαίου προς τις διατάξεις του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, που κυρώθηκε με το Ν. 3003/2002 (ΦΕΚ 75, Α΄). Για την κατάρτιση αυτού λήφθηκαν υπόψη οι αντίστοιχες νομοθετικές ρυθμίσεις άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδιαίτερα αυτές της Γερμανίας, της Γαλλίας και της Μεγάλης Βρετανίας. Από πλευράς δομής ακολουθήθηκε αυτή της διάκρισης σε διατάξεις ουσιαστικού ποινικού δικαίου (γενικό μέρος και ειδικό μέρος) και σε διατάξεις δικονομικού δικαίου και δικαστικής συνεργασίας. Οι ρυθμίσεις των κατ΄ ιδίαν θεμάτων είναι λεπτομερείς, ώστε παρέλκει περαιτέρω ανάπτυξη αυτών.

Ειδικότερα:

Με το άρθρο 1 ορίζεται ότι εφαρμόζονται οι διατάξεις του ποινικού κώδικα για τα εγκλήματα που προβλέπονται στον παρόντα νόμο και δε ρυθμίζονται ειδικότερα από αυτόν.

Με το άρθρο 2 καθορίζονται τα τοπικά όρια ισχύος του νόμου και ορίζεται ότι αυτός εφαρμόζεται σε ημεδαπούς και αλλοδαπούς, ανεξάρτητα από τους νόμους του τόπου της τέλεσης για τις πράξεις που αναφέρονται σε αυτόν και τελέσθηκαν στην αλλοδαπή.

Με το άρθρο 3 καθιερώνεται το अपαράγραπτο των κακουργημάτων που αναφέρονται στο νόμο.

Με το άρθρο 4 ορίζονται οι έννοιες των προσώπων που προστατεύονται κατά το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, του στρατιωτικού διοικητή και του πολιτικού προϊσταμένου.

Με το άρθρο 5 ρυθμίζεται το θέμα της προσταγής και ορίζεται ειδικότερα με την §1 αυτού ότι η προσταγή από ιεραρχικά ανώτερο προς το δράστη των πράξεων που αναφέρονται σε αυτή, δεν αίρει τον άδικο χαρακτήρα της πράξης και με την §2 αυτού ότι δεν είναι άδικη η πράξη που αναφέρεται σε αυτή, και επιχειρείται σε εκτέλεση προσταγής που δόθηκε σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους από αρμόδια Αρχή, εφόσον ο δράστης δεν γνωρίζει τον παράνομο χαρακτήρα αυτής και αυτή δεν είναι προδήλως παράνομη.

Με το άρθρο 6 καθιερώνεται η ευθύνη των στρατιωτικών διοικητών και άλλων ιεραρχικά ανωτέρων, για την παράλειψη να παρεμποδίσουν τους υφισταμένους τους να διαπράξουν τα εγκλήματα που αναφέρονται σε αυτό, και τιμωρούνται αυτοί ως αυτουργοί της πράξεως που τελέσθηκε από τον υφιστάμενό τους.

Με το άρθρο 7 ρυθμίζεται με λεπτομέρεια το έγκλημα της γενοκτονίας, υπό τις οριζόμενες σε αυτό τρεις μορφές του.

Με το άρθρο 8 ρυθμίζονται τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα σε αυτό.

Με το άρθρο 9 ρυθμίζονται επίσης με κάθε λεπτομέρεια τα εγκλήματα πολέμου κατά προσωπικών αγαθών: 1) σε σχέση με διεθνή ή μη διεθνή ένοπλη σύρραξη και 2) σε σχέση με διεθνή ένοπλη σύρραξη.

Με το άρθρο 10 ρυθμίζονται τα εγκλήματα πολέμου κατά της ιδιοκτησίας και άλλων δικαιωμάτων: 1) στο πλαίσιο διεθνούς ή μη διεθνούς ένοπλης σύρραξης και 2) στο πλαίσιο διεθνούς ένοπλης σύρραξης.

Με το άρθρο 11 ρυθμίζονται τα εγκλήματα πολέμου κατά ανθρωπιστικών επιχειρήσεων και εμβλημάτων, κατά τα λεπτομερώς διαλαμβανόμενα σε αυτό.

Με το άρθρο 12 προβλέπονται και τιμωρούνται τα εγκλήματα πολέμου με χρήση απαγορευμένων μεθόδων πολέμου στο πλαίσιο διεθνούς ή μη διεθνούς ένοπλης σύρραξης.

Με το άρθρο 13 προβλέπονται και τιμωρούνται τα εγκλήματα πολέμου με χρήση απαγορευμένων μέσων διεξαγωγής του πολέμου.

Με το άρθρο 14 προβλέπονται και τιμωρούνται η παράβαση του καθήκοντος επιτήρησης από στρατιωτικό διοικητή ή πολιτικό προϊστάμενο, με πρόθεση ή από αμέλεια.

Με το άρθρο 15 προβλέπεται και τιμωρείται η παράλειψη αναγγελίας εγκλήματος από στρατιωτικό διοικητή ή πολιτικό προϊστάμενο.

Με το άρθρο 16 αυτού καθορίζεται ως αρμόδιο για την εκδίκαση των εγκλημάτων που προβλέπονται από αυτό το Τριμελές Εφετείο Αθηνών, ως δικαστήριο της Πρωτεύουσας της Χώρας.

Με το άρθρο 17 ορίζεται ότι το δεδικοσμένο αποτελεί κώλυμα για νέα δίωξη ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων για πράξη για την οποία δικάστηκε από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και ότι η τυχόν ασκηθείσα νέα ποινική δίωξη κηρύσσεται απαράδεκτη, σύμφωνα με τη θεμελιώδη αρχή " ne bis in idem ".

Με το άρθρο 18 καθιερώνεται η αναστολή της παραγραφής των κακουρηγημάτων για το χρονικό διάστημα από τη παράδοση του προσώπου στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο μέχρι την αθώωσή του ή την έκτιση της ποινής που του επιβλήθηκε. Ορίζεται δε ότι δεν ισχύει ο χρονικός περιορισμός της αναστολής του άρθρου 113 §3 εδ. α' ΠΚ.

Με το άρθρο 19 ορίζεται ότι για τα κακουρηγήματα του νόμου αυτού επιτρέπεται η διενέργεια των ανακριτικών πράξεων που προβλέπονται από την 1 του άρθρου 253 Α' του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Για την διενέργειά τους αποφαινεται το Συμβούλιο Εφετών Αθηνών. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις την έρευνα μπορεί να διατάξει ο Εισαγγελέας ή ο Ανακριτής, οι οποίοι όμως έχουν την υποχρέωση να εισαγάγουν το ζήτημα στο δικαστικό συμβούλιο μέσα σε προθεσμία τριών ημερών, η πάροδος της

οποίας έχει ως αποτέλεσμα ότι παύει αυτοδικαίως η ισχύς της διατάξεως του Εισαγγελέα ή του Ανακριτή. Με την §3 αυτού τίθεται ο περιορισμός του άρθρου 253 Α Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ως προς τη χρησιμοποίηση κάθε στοιχείου ή γνώσης που αποκτήθηκε κατά τη διενέργεια των αναφερομένων στην §1 αυτού ανακριτικών πράξεων, με εξαίρεση τη βεβαίωση εγκλημάτων αυτού του νόμου και των άρθρων 187 και 187 Α του Π Κ.

Με το άρθρο 20 ρυθμίζονται τα θέματα της υποβολής της αίτησης για παράδοση εκζητουμένου στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και καθορίζονται τα έγγραφα στοιχεία που πρέπει να τη συνοδεύουν. Με την §3 αυτού ορίζεται ότι, σε περίπτωση επείγοντος, τα στοιχεία αυτά μπορεί να μεταβιβαστούν και με κάθε μέσο που αφήνει γραπτό ίχνος και ότι σε κάθε περίπτωση επακολουθεί η διαβίβαση της αίτησης κατά τα οριζόμενα στην §1 αυτού. Με την §4 αυτού αντιμετωπίζεται η περίπτωση της συρροής αιτήσεων για παράδοση του εκζητουμένου στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και σε άλλο δικαστήριο και ορίζεται ότι στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται οι διαδικασίες που προβλέπονται από το άρθρο 90 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Με το άρθρο 21 ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη σύλληψη του εκζητουμένου, καθορίζονται οι ενέργειες στις οποίες οφείλει να προβεί ο Εισαγγελέας Εφετών Αθηνών μόλις διαβιβασθεί σε αυτόν η αίτηση προς παράδοση του εκζητουμένου, καθιερώνεται το δικαίωμα προσφυγής του τελευταίου στο Συμβούλιο Εφετών σε περίπτωση αμφισβήτησης της ταυτότητάς του και ρυθμίζονται τα σχετικά με την προσφυγή αυτή ζητήματα.

Με το άρθρο 22 ρυθμίζονται τα θέματα τα σχετικά με την απόφαση για παράδοση του εκζητουμένου στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο. Ειδικότερα καθορίζεται η διαδικασία συζήτησεως της αιτήσεως προς παράδοση του εκζητουμένου ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών και ποιά είναι τα θέματα για τα οποία πρέπει αυτό να αποφασίσει, δυνάμενο να διατάξει συμπληρωματικές αποδείξεις περί αυτών (§1 και §2). Με την §3 θεσπίζεται η δυνατότητα άσκησης έφεσης από τον εκζητούμενο και τον Εισαγγελέα, ενώπιον του Αρείου Πάγου, μέσα σε προθεσμία τριών (3) ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης. Με τις §§4 και 5 καθορίζονται τα θέματα της κλήτευσης του εκζητουμένου στον Άρειο Πάγο και της διαδικασίας ενώπιον αυτού, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 448 και 450 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, οι οποίες ρυθμίζουν τα θέματα της συζήτησης και της απόφασης για την έκδοση. Με την §6 προβλέπεται η δυνατότητα του Συμβουλίου Εφετών ή του Αρείου Πάγου, σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, να διατάξει την προσωρινή απόλυση του συλληφθέντος, κατά τους όρους του άρθρου 59 §§3-6 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 449 §2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Με το άρθρο 23 ρυθμίζονται τα θέματα της εκτέλεσης της απόφασης για παράδοση του εκζητουμένου και ορίζεται ότι ο συλληφθείς απολύεται αν εντός τριών μηνών από τη σύλληψή του δεν εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση για την παράδοσή του.

Με το άρθρο 24 ρυθμίζεται το ζήτημα της προσωρινής σύλληψης του εκζητουμένου προσώπου σε επείγουσες περιπτώσεις, μετά από αίτημα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και πριν ακόμη υποβληθεί η αίτηση προς παράδοση. Ορίζεται ρητώς ότι ο προσωρινώς συλληφθείς απολύεται εάν εντός προθεσμίας τριάντα ημερών δεν υποβληθεί η κατά το άρθρο 20 αίτηση προς παράδοση και περαιτέρω ότι εφαρμόζεται και στην περίπτωση αυτή η διαδικασία του άρθρου 21 §§ 2-3 αυτού.

Με το άρθρο 25 ρυθμίζεται το ζήτημα της προσωρινής παράδοσης του συλληφθέντος στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, προς το σκοπό και υπό τις προϋποθέσεις που καθορίζονται με αυτό και εφόσον συναινέσει ο ίδιος.

Με το άρθρο 26 ορίζεται ως όργανο για τις διαβουλεύσεις με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε συνεργασία με τον Υπουργό Εξωτερικών, σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπεται αυτό από το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου ή απαιτείται από τις ειδικές περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης υπόθεσης και ειδικότερα στις περιπτώσεις που αναφέρονται ενδεικτικώς στη διάταξη αυτή.

Με το άρθρο 27 ρυθμίζεται το ζήτημα της μεταφοράς παραδιδόμενου προσώπου μέσω του ελληνικού εδάφους και ορίζεται ότι τη μεταφορά αυτή επιτρέπει ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 89 §3 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Με το άρθρο 28 ρυθμίζονται τα θέματα των αιτήσεων για διενέργεια ανακριτικών πράξεων που υποβάλλονται από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο ή τον Εισαγγελέα αυτού και ορίζονται τα όργανα και ο τρόπος διενέργειας τους σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, με δυνατότητα παρουσίας προσώπων προσδιοριζόμενων στην αίτηση, τα οποία δύνανται να παρέχουν τη συνδρομή τους στη διαδικασία της εκτέλεσης, κατά τα οριζόμενα αναλυτικώς. Με την §5 αυτού ορίζεται ρητώς ότι για την άρση του απορρήτου των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, καθώς και για την άρση του τραπεζικού απορρήτου εφαρμόζονται αντιστοίχως οι διατάξεις των Ν. 2225/1994 και 2331/1995, όπως εκάστοτε ισχύουν.

Με το άρθρο 29 ρυθμίζονται θέματα κλητεύσεως προσώπων ενώπιον του διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, υπό τους όρους του άρθρου 58 §7 του Καταστατικού του και προβλέπεται η δυνατότητα της βίαιης προσαγωγής των μαρτύρων και των πραγματογνωμόνων, οι οποίοι αδικαιολογήτως δεν εμφανίζονται, στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, εφόσον ζητηθεί αυτό, καθώς και η παράδοση αυτών στις ολλανδικές αρχές, δηλαδή στις αρχές της Χώρας της έδρας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Με το άρθρο 30 καθιερώνεται η υποχρέωση των ελληνικών αρχών να χορηγούν στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο πιστοποιητικά ποινικού μητρώου και κάθε σχετική πληροφορία που θα ζητηθεί από αυτό για τις ανάγκες συγκεκριμένης ποινικής υποθέσεως, με τους ίδιους όρους που τα στοιχεία αυτά παρέχονται στις ελληνικές δικαστικές αρχές.

Με το άρθρο 31 ρυθμίζονται λεπτομερώς (§§1 έως 5) θέματα σχετικά με την εκτέλεση της ποινής αν το ποινικό δικαστήριο ορίσει, κατ' εφαρμογή του άρθρου 103 του Καταστατικού του, ως τόπο εκτέλεσης της ποινής την Ελλάδα. Με την §6 του άρθρου αυτού ορίζεται ότι ο καταδικασθείς, ο οποίος κρατείται στην Ελλάδα, δεν υπόκειται σε δίωξη ή τιμωρία ή έκδοση σε τρίτο Κράτος για συμπεριφορά που έλαβε χώρα πριν από την παράδοσή του στις Ελληνικές Αρχές, εκτός αν αυτή η δίωξη, τιμωρία ή έκδοση έχει εγκριθεί από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο μετά από αίτηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, κατά τα οριζόμενα περαιτέρω στο άρθρο 108 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Τέλος με την § 7 του άρθρου αυτού ορίζεται ρητώς ότι η επικοινωνία μεταξύ του καταδικασθέντος και του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου είναι ακώλυτη και εμπιστευτική.

Με το άρθρο 32 ορίζεται ότι η εφαρμογή των διατάξεων του νόμου αυτού δεν μπορεί να έχει σε καμία περίπτωση ως αποτέλεσμα την προσβολή θεμελιωδών δικαιωμάτων και αρχών που αναγνωρίζονται και προστατεύονται από το Σύνταγμα και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Η διάταξη αυτή είναι διακηρυκτικού χαρακτήρα πίστωσης και προσηλώσεως σε θεμελιώδη δικαιώματα, αρχές και αξίες που αναγνωρίζονται και προστατεύονται από το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ και αποσκοπεί να αποτελέσει οδηγό και κανόνα για τον εφαρμοστή του νόμου αυτού.

Με το άρθρο 33 ορίζεται ότι η ισχύς αυτού θα αρχίσει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

